

6. november 2012

Krakas kommentar til Orientering 5. november 2012 kl. 17:10 på P1

Kraka offentliggjorde i går (den 5.11 2012) en analyse under overskriften "Kontanthjælpsforældre får kontanthjælpsbørn". Den helt centrale pointe i artiklen er, at hvis forældrene har været på kontanthjælp (et halvt år ud af de seneste 10 år), så er børnenes sandsynlighed for at modtage kontanthjælp fire gange så høj som for de andre i aldersgruppen. Det understøtter, at der er et tydeligt element af social arv i Danmark.

Analysen blev først omtalt af Berlingske, der gengav vores analyse rimeligt og nuanceret.

Sidst på dagen blev den taget op i P1 Orientering af journalist Jesper Tynell. Oplægget fra Orientering er, at historien om at børn arver kontanthjælp fra deres forældre er en medieand. Orienterings vinkel undrer os, og som vi ser det, får programmet karakter af et skarpt redigeret partsindlæg. Vi og anerkendte forskere på området, som Kraka har kontaktet, er ikke i tvivl om, at analysen viser, at der er et "tydeligt element af social arv i kontanthjælpen". Men det er selvsagt ikke en deterministisk sammenhæng.

I programmet fremførtes tre problematiske påstande om Krakas analyse.

Påstand 1: Kraka påstår, at alle kontanthjælpsforældre får kontanthjælpsbørn, jf. overskriften på Krakas analyse

Det er oplagt en meningsløs påstand. Naturligvis er det ikke alle børn af kontanthjælpsmodtagere, der kommer på kontanthjælp. Vi havde ikke i vores vildeste fantasi forestillet os, at nogen ville udlægge det sådan. P1-journalistens udlægning af Krakas analyse er derfor vildledende. Ikke mindst når man ser analysens hovedkonklusioner, og at dette ligeså blev pointeret af Kraka i arbejdet op til udsendelsen.

Påstand 2: Tallene i analysen viser på ingen måde noget om, hvor ofte kontanthjælpsforældre får kontanthjælpsbørn

Tallene i analysen taler deres eget tydelige sprog. Omkring 40 pct. af de 18-24-årige, som modtog kontanthjælp i mindst halvdelen af 2011, har forældre, der i de seneste ti år har modtaget kontanthjælp i mindst 26 uger. Til sammenligning er andelen af "kontanthjælpsforældre" 11 pct. blandt 18-24-årige, som ikke modtog kontanthjælp i 2011. Dette er en markant forskel på faktor 3,6, og svarer til en odds ratio på 5,4. Med andre ord er oddsene for at blive kontanthjælpsmodtager dermed 5,4 gange så store, hvis ens forældre har modtaget kontanthjælp end hvis de ikke har.

Den betydelige mersandsynlighed genfindes, hvis man i stedet ser på andelen af forældre, som har børn på kontanthjælp. Her er andelen 21 pct. over for en andel på 5 pct. blandt forældre, der ikke

har modtaget kontanthjælp i perioden. Dette giver også en stor forskel på faktor 4,2 og en odds ratio på 4,5.¹

Påstand 3: Man kan slet ikke tale om, at man arver kontanthjælp, dvs. ingen social arv

Den høje andel på 40 pct. og den markante forskel i forhold til unge uden kontanthjælp fik os til at konkludere, at der er et "tydeligt element af social arv i kontanthjælpen". I indslaget bliver Krakas analyse kommenteret af Morten Ejrnæs fra Aalborg Universitet. Han anerkender, at tallene peger på en markant forskel i risikoen for kontanthjælp, men mener langt fra, at man kan tale om social arv i dette tilfælde.

Dette skal formentligt tilskrives, at Morten Ejrnæs tillægger begrebet social arv en deterministisk betydning. Der er imidlertid udbredt konsensus om, at social arv relaterer sig til risiko eller det som sociologer kalder chanceulighed. En betydelig merrisiko for fx at komme på kontanthjælp som følge af forældrenes karakteristika og levevilkår ville da også normalt blive omtalt som social arv af SFI, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, se fx <http://www.sfi.dk/resultater-4726.aspx?Action=1&NewsId=179&PID=9422>.

Det er påfaldende, at P1 ikke har valgt at kontakte andre kilder, som fx SFI, der i en årrække har forsket inden for området. Vi har forelagt vores analyse for Niels Ploug, afdelingsdirektør i Danmarks Statistik og tidligere forskningschef i SFI, der er Danmarks førende miljø inden for socialanalyse. Ifølge Niels Ploug svarer analysens metoder og indgangsvinkel til de analyser, der i øvrigt er lavet inden for dette område. Socialkommissionen kom i 90'erne frem til et lignende resultat med hensyn til unges arbejdsmarkedstilknøytning.

Vi har endvidere været i kontakt med professor Martin D. Munk, Center for Mobilitetsforskning, Aalborg Universitet. Han påpeger, at det er almindelig praksis, at lave koblingen mellem en høj risikofaktor og social arv, som Kraka gør i analysen. Han mener derfor også, at der er belæg for analysens hovedkonklusion, at der er et tydeligt element af social arv, når det gælder risikoen for at være på kontanthjælp. Men han understreger, at analysen ikke viser en 1:1 til sammenhæng.

For yderligere kommentarer kontakt ledende økonom Jonas Zielke Schaarup.

¹ Man kan også se det på den måde, at 79 pct. af de børn, hvis forældre modtog kontanthjælp, ikke er i kontanthjælpssystemet i 2011. Men dette skal sammenholdes med, at 95 pct. af de børn, som ikke har forældre med kontanthjælp, heller ikke er i kontanthjælpssystemet.